

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кризові явища глобального характеру створюють фундамент для суттєвої зміни ролі, функцій і повноважень, що покладаються на центральні банки в межах національних фінансових систем. Умови глобалізованого світу, інтеграція та інтернаціоналізація фінансових систем різних країн у світову фінансову систему визначають суттєве зміцнення позицій і відповідальності центральних банків в питаннях забезпечення їх стабільності. За визначенням Банку міжнародних розрахунків, центральний банк - це банк у будь-якій країні, на яку покладено обов'язок регулювання обсягу валюти та кредитів у цій країні [1].

В різних світових державах існують різні підходи до реалізації завдань, функцій і повноважень, делегованих центральному банку. Теоретичне узагальнення підходів до визначення функціональних повноважень центрального банку дозволяє представити їх наступним чином (рисунок 1).

Рисунок 1. Традиційні функції центрального банку

Завдання центрального банку в умовах сьогодення реалізуються у площині здійснення впливу на показники соціально-економічного розвитку: зростання обсягу виробництва, подолання безробіття, цінова стабілізація тощо. Сучасний стан національних фінансових

систем вимагає від центральних банків ефективних дій щодо забезпечення не лише цінової, а й фінансової стабільності. Саме цим фактом пояснюється наявність тенденції до інституційних трансформацій в діяльності центральних банків світових країн. Актуалізація питань щодо розбудови комплексу заходів з нівелювання негативного впливу сучасних кризових явищ призвела до перегляду ролі та функцій центрального банку. Трансформація діяльності сучасного центрального банку визначається наступними факторами: 1) здійснення функції антикризового регулювання в період загальносвітової фінансово-економічної кризи та посткризовий період; 2) необхідність з'ясування оптимального рівня регулювання та участь у визначенні пріоритетних векторів монетарної, бюджетної та фіскальної політики. 3) підвищення вимог до транспарентності діяльності центральних банків; 4) застосування центральними банками набору дієвих інструментів макропруденційного регулювання з метою забезпечення фінансової стабільності.

Водночас слід зазначити, що сучасні умови пошуку ефективних рішень щодо забезпечення фінансової стабільності і уникнення системних ризиків актуалізували питання запровадження дієвих інструментів макропруденційного регулювання. На рівні провідних країн зазначене втілюється у створенні національних макропруденційних органів (з відповідними мандатами в межах Європейського союзу), чіткому розподілі повноважень в питаннях забезпечення стабільності фінансової системи між центральними банками і спеціалізованими державними органами тощо.

Як зазначає В.Ю.Дудченко, в різних країнах світу трансформація функцій та ролі центральних банків проявляється у використанні нетрадиційних інструментів та напрямів діяльності, а саме: захист споживачів та фінансова грамотність населення (Центральний банк Вірменії); забезпечення сприятливого регуляторного середовища: схеми гарантій малого та середнього бізнесу та сільського господарства; організація навчальних програм для підприємців малого та середнього бізнесу (Центральний банк Нігерії, Центральний банк Пакистану); екологізація фінансової системи: увага центральних банків до глобальних екологічних проблем, аналіз екологічного ризику (Центральний банк Канади, Центральний банк Китаю) [2].

Кризові явища фінансово – економічного характеру, що мають місце в сучасному світі, регламентують необхідність внесення корегувань щодо набору використовуваних інструментів центральних банків, збільшують значення комунікативної політики та виносять на порядок денний питання зростання транспарентності центрального банку. Першочергові цілі і завдання центральних банків розвинених країн світу демонструють зростання важливості функції центрального банку саме із забезпечення стабільності фінансової системи.

Отже, в сучасних умовах трансформація функцій центральних банків світових держав здійснюється у напрямі посилення їх ролі в якості:

- головних стабілізаторів національних фінансових систем;
- антикризових регуляторів;
- інститутів сприяння фінансово – економічному розвитку.

Реалізація інноваційних функцій та вирішення сучасних завдань передбачає розробку і застосування комплексу нового інструментарію монетарної політики, визначає необхідність абсолютизації незалежності центрального банку, ставить на порядок денний визначення оптимальних параметрів координаційної політики.

Список використаних джерел:

1. The Changing Role of Central Banks. URL: <https://www.bis.org/events/conf100624/goodhartpaper.pdf> (дата звернення 18.11.2021)
2. Дудченко В.Ю. Роль та функції центрального банку у фінансовій системі. Науковий вісник Полісся. 2020. № 1 (20). С.60-66.